

Pēdas un potītes patoloģiskie stāvokļi tehniskā ortopēda praksē

Darja Ņesteroviča

Veselības centrs 4, Latvija

Ievads. Pēdas ir ķermeņa atbalsts, kas nodrošina akomodāciju virsmas sagāzumiem vai nelīdzenumiem, kā arī amortizāciju gaitas atbalsta fāzē, un atspēriena laikā veido rigīdu sviru. Muskulo-skeletālās pēdu un arī potīšu locītavu patoloģijas ir svarīgs sabiedrības veselības aspekts, jo būtiski samazina iespējamo mobilitāti. Viens no veidiem, kā pēdas un potīšu patoloģiskos stāvokļus aprūpēt, ir konservatīva ārstēšana multidisciplinārās komandas ietvaros, kurā viens no speciālistiem ir tehniskais ortopēds. Šis pētījums palīdzēs iezīmēt tās pēdas un potīšu patoloģiju grupas, ar kurām biežāk nākas saskarties ikdienas praksē.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis bija aprakstīt pēdas un potītes patoloģijas veidus un biežumu, ar ko saskaras tehniskais ortopēds ambulatorajā iestādē viena kalendārā gada laikā. Tika izstrādāts aprakstošs retrospektīvs šķērsgriezuma pētījums, kas balstīts uz pacientu ambulatoro karšu analīzi. No vienas iestādes ambulatoro apmeklējumu elektroniskās datubāzes tika atlasīti visi no 2016. gada 1. janvāra līdz 2016. gada 31. decembrim reģistrētie triju dažādu tehnisko ortopēdu pirmreizējie pacienti. Pētījumā netika iekļauti atkārtoti reģistrēto pacientu ambulatorie ieraksti, kā arī ieraksti, kuros netika norādīts diagnozes kods pēc SSK- 10 klasifikācijas. No katra pētījumā iekļautā ieraksta tika izmantoti šādi dati: pacienta dzimšanas gads, dzimums, SSK-10 (Starptautiskās slimību klasifikācijas 10. redakcijas) diagnozes kods. Iznākuma rādītāji tika veidoti, apvienojot patoloģijas pēc slimības skartā reģiona: pēdas pirkstu un plezns daļa – pēdas priekšējā daļa (angļu. val. *forefoot*, turpmāk FF); pēdas pamata daļa tika iedalīta velvju reģionā jeb pēdas vidusdaļā (angļu. val. *midfoot*, turpmāk MF) un pēdas aizmugurējā daļā (angļu. val. *hindfoot*, turpmāk HF); un pēdējā atsevišķā kategorija – potīšu locītavas patoloģijas. Datu statistikā apstrāde tika veikta ar *Microsoft Excel* un *IBM SPSS Statistics* programmu.

Rezultāti. Kopā atlasot 671 pacienta ierakstus, atbilstoši pētījuma atlases kritērijiem analizē tika iekļauti 457 pacientu ieraksti, no tiem 37,0% (n = 169) bija vīrieši un 63,0% (n = 288) – sievietes. Vidējais pacientu vecums ir 32,1 gads (SD = 21,83). Analizētajā populācijā visbiežāk sastopamās patoloģijas ir pēdas pirkstu deformācijas – 20,6% (n = 94), tostarp *hallux valgus* (n = 80); potīšu locītavu patoloģijas – 17,5% (n = 80), plakanā pēda – 12,3% (n = 56). Vīriešu grupā visbiežāk novērotas potīšu locītavas patoloģijas (n = 29) un saišu bojājumu sekas (n = 39). Savukārt sieviešu grupā visbiežāk tika novērotas dažādas pirkstu deformācijas (n = 86) un pēdas velvju traucējumi, tostarp *pes planus* (n = 39) un *pes cavus* (n = 64). Novērotās diagnozes kategorizējot pēc skartā pēdu reģiona, FF grupas patoloģijas novērotas 24,3% gadījumā, MF – 49,2%, HF – 9,7% un potīšu locītavu patoloģijas – 18,8% gadījumā. Statistiski ticamas sakarības starp sieviešu dzimumu un patoloģiju tika novērota FF grupas patoloģijām ($\chi^2 = 27,1$; $p < 0,001$, TI = 95%) un potīšu locītavu patoloģiju grupā ($\chi^2 = 6,4$; $p < 0,05$, TI = 95%). Patoloģijām, kas ir saistītas ar pēdas garenvelvēm jeb MF grupas patoloģijām ($\chi^2 = 3,6$; $p = 0,06$, TI = 95%), kā arī HF patoloģiju grupā ($\chi^2 = 1,24$; $p = 0,3$, TI = 95%) statistiskas sakarības starp dzimumiem netika novērotas.

Secinājumi. Tehniskā ortopēda praksē 63,0% gadījumu nonāk sieviešu dzimtes pārstāves, kuru vidējais vecums ir 32,1 gads. Sieviešu grupā visbiežāk tika novērotas dažādas pirkstu deformācijas un ar pēdas velvi saistīti traucējumi. Vīriešu grupā visbiežāk novērotas potīšu locītavas patoloģijas un saišu bojājumu sekas. Statistiski ticamas sakarības ($p < 0,05$) ir atrastas starp sieviešu dzimumu un potīšu locītavu patoloģijām, kā arī pēdas priekšējās daļas deformācijām.